

ТИПОЛОГІЯ ДИТЯЧОЇ КНИГИ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку дизайну дитячої книги з'являються все нові оригінальні способи проектування книги як носія інформації та взаємодії з нею. Несистематизоване різноманіття книжкової продукції залежно від функцій, конструкції, матеріалів виготовлення та оформлення зумовлює виникнення проблем формування типології дитячої книги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто зазначити, що більшість науковців звертаються до аналізу лише книжок-іграшок. Зокрема, С. Водчій [1], Е. Огар [8] запропонували типологію за конструктивними ознаками. Так, С. Водчій виділяє такі типи дитячої книги-іграшки: книжка-гармошка, книжка-ширма, книжка-забава, книжка-саморобка, книжка-панорама, книжка-фігура, книжка-розмальовка, книжка-гра. Досить вичерпну типологію різновидів книжки-іграшки подає Е. Огар, вона пропонує розрізнити такі види: книжка-забавка, музична книжка-іграшка, книжка-розкладанка, книжка-шопка, книжка-куліска, книжка-вирубка, книжка-панорамка, ажурна книжечка, книга з серії «доторкнися і відчуй», а також пальчикова книжка-іграшка [8].

Цілісним ґрунтовним дослідженням книжок-іграшок є дисертація Д. Попової. Вона сформулила проектну типологію книжки-іграшки на основі класифікації здібностей: *дидактичний тип* дизайн-форми (книжки-енциклопедії, книжки-абетки, книжки-таблиці, книжки-розмальовки, книжки з графічними завданнями і елементами), *сенсорний тип* дизайн-форми (м'які книжки-іграшки, пальчикові книжки-іграшки, книжки-пампушки, звукові книжки-іграшки); *логічний тип* (книжки-головоломки, книги з ігровим полем-лабіринтом, книжки-загадки, книжки-таблиці, книжки з подібними графічними та конструктивними елементами); *конструкторський тип* (книжки-пазли, книжки-аплікації, книжка-саморобка, книги, конструктори); *комунікативний тип* (книжка-гармошка, книжка-панорама, книжка-вертушка, книжка-витівка) [9]. Проте потрібно відзначити, що типологія здійснюється лише для дитячої книжки-іграшки та ґрунтуються переважно на функціонально-конструктивних ознаках, визначених технологією і матеріалами. Таким чином, виникає необхідність розробки розгорнутої типологічно-морфологічної системи для дитячої книги в цілому.

Метою дослідження є розробка типології дитячої книги.

Виклад основного матеріалу. Визначальний чинник типології – спосіб представлення інформації. Отже, можемо говорити про три види форматів дитячих видань за способом представлення інформації: друкований, електронний та альтернативний, які відтворюють одну й ту ж реальність – книгу, але в різних аспектах, і тому є окремими формами пізнання. Кожен із видів унікальний за специфікою матеріалів, технологічним процесом і художньо-композиційними законами з мистецтвами структури образів.

Друкований, електронний та альтернативний формати видання за домінуючими функціональними особливостями поділяється на підвиди: *навчально-пізнавальне, ігрове, творчо-моделювальне видання*. *Навчально-пізнавальне видання* – підвид книжкового видання, що охоплює питання організації продуктивної навчальної діяльності. Призначена для різних вікових груп, вона підсилює пізнавальний інтерес (поступово ускладнюючись за функціями) у нових конструктивних формах й дидактичних завданнях.

В основі пізнання світу дитиною також лежить гра. Тому в процесі удосконалення дитячих книжкових видань ігрова функція перебирає на себе центр уваги з-поміж інших. Поява нової функції обґрунтовує виокремлення нового підвиду друкованого формату видання – *ігрове видання*. *Ігрове видання* – підвид дитячої книги, що має спеціальну конструктивну форму і характеризується домінуючою ігровою функцією, крім навчальної та пізнавальної. Ігрове видання є ефективним засобом розумового й естетичного розвитку дітей; слугує для реалізації потреби дитини в ігровій діяльності, зумовленій психофізичними особливостями віку. Цей підвид має особливу систему образотворчої та конструктивної організації видання, з різноманітними додатковими елементами (вклейками, об'ємними чи виносними формами, вирубками, предметними доповненнями, фігурною обрізкою). Наявність таких доповнень робить його опредмеченим, що провокує дитину до активної ігрової реакції з книгою. Її відмінність від навчально-пізнавальних дитячих книг полягає у наявності ігрових елементів (окремі іграшки-персонажі твору, звукові та шумові модулі, тактильні вставки). Нетипові форми дитячих видань як специфічні семіотичні сигнали надають виданню інформативності, посилюють його функціональні якості [8].

Прагнення дитини до вивчення нових видів діяльності (образотворчої, трудової) цілеспрямованого, планованого характеру призвело до створення нового підвиду – *творчо-моделювальних видань*. *Творчо-моделювальне видання* як підвид видань спрямоване на розвиток моделювально-практичних здібностей дитини, різних форм творчої активності, формування у дитини різноманітних умінь та навичок.

Пізнавально-навчальне, ігрове й творчо-моделювальне видання є важливим засобом розвитку, що інтегрують дитину в активний процес пізнання навколишнього світу, відіграють важливу роль у соціалізації та утвердженні моральних норм, правил поведінки, взаємодії з іншими людьми.

Кожен підвид за конструктивними особливостями розділяється на групи, що визначають специфіку кожного виду видань.

Друкований формат видання – вид дитячої книги, друкований витвір, оформлений у вигляді скріплених або не скріплених аркушів паперу, на яких відтворений текст та/або графічне зображення. Друкування для нього залишається головним способом представлення інформації.

Друковані *навчально-пізнавальні видання* поділяється за конструктивними особливостями на такі типологічні групи: *книга-кодекс та карткова книга*. Найдавнішою конструктивною формою (I ст.) є книга-кодекс [6]. Багато століть розповсюдженою формою книги кодексу є блок у вигляді паралелепіпеду зі скріплених з одного боку аркушів, захищених палітуркою. У процесі створення кодексу поступово затверджується новий формотворчий процес – фальцювання, який сьогодні вважається одним з основних у створенні друкованої книжкової конструкції. Уже з часом з'являється також, створена спеціальною висічкою, і фігурна форма кодексу. Технічна предметна форма кодексу, його розмір, міцність, спосіб кріплення, товщина, а також можливість перегортання аркушів з надрукованими текстами та ілюстраціями, представляють книгу як специфічну просторову систему зі своїми законами внутрішньої організації [6].

У XVIII ст. було започатковано карткове видання (пізнавальна книга-таблиця німецького просвітителя Ф. Бертухи «Ілюстрована книга для дітей») [2]. Такі видання відрізняються від інших конструктивним рішенням: аркуші набираються та друкуються окремо один від одного, не зшиваючись у книгу, кожен аркуш має закінчену графічну композицію. Це дозволяє виділити окрему типологічну групу – карткове видання. Головна відмінність карткової книги у тому, що її сторінки представляють окремі картки, які можуть роз'єднуватись і з'єднуватись.

За конструктивно-функціональними особливостями друковане ігрове видання представлене *книгою-конструктором та книгою-трансформером*. *Книга-конструктор* як типологічна група ігрового друкованого видання дозволяє складати цілісне зображення із окремих компонентів, використовуючи різноманітні комбінації. Конструктивні особливості реалізуються у таких типологічних підгрупах: *книга-пазли, книга-мозаїка, книга-магніт*.

Книга-пазли – видання, що складається з певної кількості окремих конструктивних елементів, що у зібраному стані мають вигляд цілісного та композиційно поєданого зображення. На початкових етапах проектування пазли у книгах скомплектовувались лише на окремих сторінках. Згодом конструктивні рішення книги-пазлів значно ускладнились, набувши ознак складачки (головоломки). Сторінки книги-пазлів будувалися у вигляді одного пазлу, при з'єднанні сторінок утворювалася цілісна композиція, єдина ілюстрація (одностороння або двостороння). *Книга-мозаїка* складається з окремих комплектованих деталей у вигляді мозаїки. З'єднання деталей між собою забезпечує створення цілісного зображення. *Книга-магніт* – видання у вигляді магнітного поля зі спеціальними фішками, що кріпляться на поверхню кожного розвороту книги. Можливість легкого переставлення та фіксації фішок завдяки відсутності складних кріплень дозволяє їх використовувати на будь-яких металевих поверхнях.

Ідея *книги-трансформера* полягає у формотворенні об'ємно-просторової конструкції через трансформацію площини аркуша за допомогою складання та/або згинання. *Книга-трансформер* поділяється на такі типологічні підгрупи за конструктивними особливостями: *книга-гармошка, книга-панорама, книга-тунель*.

І якщо у традиційному виданні кожна сторінка поєднана у корінцевій частині блоку однією стороною, то у книжках-гармошках частини-сторінки мають поєднання з іншими частинами у двох чи більше місцях. Книга-гармошка може бути представлена у вигляді *ширмочки* й використовуватись у грі як декорація. Серед незвичних конструкцій книги-гармошки – сторінки, які розгортаються в різних напрямках, у результаті чого створюється аркуш великого розміру.

Наступну типологічну підгрупу складає *книга-панорама*. Конструктивна особливість таких книг полягає у тому, що на розворотах *книги-панорами* зображення розкриваються у вигляді складної за формою конфігурації. Ці фігури сконструйовані, уклеєні або вставлені так, що при закритті книжки вони складаються і стають плоскими. Технологія виготовлення досить складна, оскільки здійснюється за допомогою додаткових операцій – друку об'ємних деталей, вирізки, вставки або вклейки їх у книжковий блок.

Виділяємо площинно-рельєфні та об'ємні *книги-панорами*. До площинно-рельєфних відносять *книги-панорами*, на яких картинки можуть висуватися або ж бути «захованими» під відігнутими елементами. До об'ємних книг-панорам – панорами у 3D-форматі.

Перший паперовий тунель був датований серединою XVIII ст. і став втіленням театральних сцен [7]. Конструктивна особливість *книги-тунелю* – виріз всередині, крізь який видно зображення на інших сторінках. Як правило, це кілька планів пейзажів або портретів. Слово «тунель» з англійської означає «наскрізний отвір». Багатощаровість книги створює враження тривимірного простору. Сьогодні спостерігаємо тенденцію створення складних конструкцій книг-тунелів, що мають частини, які обертаються.

Творчо-модельовальне видання друкованого формату поділяється на такі типологічні групи: *книгу-саморобку та книгу-розмальовку*. У *книзі-саморобці* закладені елементи трудової діяльності (розфарбувати, вирізати, склеїти, зібрати). До *книг-саморобок* додаються сюжетні малюнки, а також знаряддя праці (ножиці, клей, картон, пензлик, фарби, нитки, голки, спиці, бісер тощо), що мають спеціальне впакування. *Книга-розмальовка* розвиває зображувальну діяльність дитини, що поєднує розумову та фізичну активність. Засвоєння навичок та вмій малювання пов'язане з розвитком таких вольових якостей, як уважність, наполегливість, витримка. Для книжок розмальовок використовують принципи доступності та наочності. Принцип доступності виражається у відповідності малюнка віковим особливостям дітей. Принцип наочності – у певній подачі зображення, коли наявний показ кольорового оригіналу. Книга розмальовка може включати додаткові елементи

(трафарети, наклейки, олівці, фломастери). Друкований формат видання як найбільш поширений та давній має значну видову різноманітність, зокрема, диференціюється за конструктивними особливостями.

Кінець XX ст. характеризується інтенсивним розвитком інформаційних технологій (комп'ютери, мобільні телефони та ін.), які безпосередньо вплинули на формотворчі особливості дитячої книги. У наслідок цього, на зміну звичайному друкованому формату видання приходить електронний. На відміну від традиційного друкованого видання, яке має певну матеріальну конструкцію, в електронному – інформація віртуалізується. Електронні видання кардинально відрізняються від друкованих способом представлення інформації споживачеві. Як зазначають лексикографічні джерела, «електронне видання» – це електронний текст, що пройшов редакційно-видавничу обробку, а також може містити графічні, мовні, музичні, відео – та фото фрагменти, що разом становлять цілісний продукт [4]. Отже, електронний формат видання – вид дитячої книги, самостійний закінчений продукт, що містить інформацію, надану в електронній формі, і призначений для тривалого зберігання та багаторазового використання. Електронний формат видання є одним із найхарактерніших артефактів інформаційно-глобалізованого світу. З ним пов'язаний погляд на змістове наповнення книги як на електронний контент. Застосування мультимедійних компонентів, звукового супроводження, використання відео фрагментів, а також анімаційних елементів в основній частині видання сприяє кращому сприйняттю поданої інформації. Завдяки новим технологіям електронне видання включає в себе й елементи інтерактивної взаємодії автора з користувачем інформації (читачем) [10]. Електронне видання зберігається на будь-якому електронному носії – магнітному (магнітна стрічка, магнітний диск та ін.), оптичному (CD-ROM, DVD, CD-R, CD-I, CD+), а також опубліковане в електронній комп'ютерній мережі. Тому, електронний формат видання – це і самостійний продукт, і складова іншого електронного ресурсу.

Електронний формат видання, у свою чергу, включає наступні підвиди залежно від специфіки подання інформації: *аудіо видання, мультимедійне видання, інтерактивне видання*. *Аудіо видання* (фонограма (грец. *phone* – звук і *gramma* – буква, написання)) – формат видання із записаними на матеріальному носіїв звуковими коливаннями (мова, музика або умовний сигнал). Аудіо видання містить вербальний твір, озвучений професійними акторами, дикторами чи авторами, записаний у цифровому форматі; найчастіше цей твір носить навчально-пізнавальний характер. Аудіо видання поділяються за матеріальним носієм інформації: аудіо видання на платівці, аудіо видання на магнітофонній касеті, аудіо видання на компакт-диску (CD або DVD). З усіх застосувань аудіо видань можна назвати кілька типів: 1) з використанням стаціонарного обладнання, де переміщення слухача книг не відбувається або вони незначні; 2) з використанням портативного (переносного) обладнання; 3) з використанням комбінованого обладнання, наприклад, книга, записана на CD або жорсткому диску плеєра.

Мультимедійне видання – підвид електронного книжкового видання, що містить систематизований матеріал, який пройшов редакційно-видавничу обробку, поєднує традиційну статичну (*текст, графіку*) і динамічну інформацію різних типів (музику, відео фрагменти, анімацію тощо), впливає одночасно на декілька органів чуття реципієнта (органи зору та слуху). Основним носієм інформації такого видання є CD або DVD диск. Для виробництва мультимедійних книг використовуються усі складові мультимедіа: відео, 3D анімація, цифрові графічні зображення, текст, звуковий та голосовий супровід [4]. Поєднання різних носіїв інформації у мультимедійному електронному виданні є головною його особливістю, що забезпечується відповідними програмними засобами. Окрім навчально-пізнавальної функції, такий підвид видань виконує ще й ігрову.

Поява новітніх технічних можливостей та прогресивний розвиток інформаційних технологій спровокували відчутні зміни у взаємодії між книгою та читачем, через що і виникає інтерактивне видання. Формування інтерактивних видань подібним чином дає привід визначати їх як підвиду електронних.

Інтерактивне видання – підвид електронного формату видання, який має нелінійну структуру подання інформації, що дозволяє брати участь у побудові змісту дитячої книги, прямо взаємодіючи із засобом відображення. Видання такого роду містить ілюстрації з інтерактивними елементами та іграми для дітей. Інтерактивне видання передбачає вихід у віртуальну реальність з можливістю взаємодії з її персонажами [3, 5]. Тобто інтерактивна книга дає можливість читачу виконувати різні дії (змінювати шрифт, тло тексту, керувати звуком, відкривати-закривати ілюстрації, користуватися навігацією та посиланнями тощо). Тому інтерактивне видання охоплює усе функціональне різноманіття, виконуючи творчо-моделювальні, ігрові та навчально-пізнавальні завдання.

Отже, перехід електронного видання від аудіовидань до інтерактивних зумовив розвиток нового виду формату видання – альтернативного.

На початку XXI ст. дитяча книга знайшла широке застосування у проектуванні промислових виробів та елементів середовища в якості ідеї, образу чи конструкції і відбувається за рахунок їх трансформації. На початку XXI ст. відбувається перетворення дитячої книги в об'єкт предметно-просторового середовища, стаючи джерелом натхнення для дизайнерів. Поява меблів, предметів побуту, засобів оздоблення та декорування, створених на основі образного рішення дитячої книги, обґрунтувала необхідність виокремити в окремий вид – альтернативний формат видання. У ньому значно нівелюється навчально-пізнавальна та творчо-моделювальна функція, а ігрова реалізується у нових незвичних конструктивних формах.

Альтернативний формат видання (альтернатива – необхідність вибору між двома або кількома можливостями, які є взаємовиключними) – об'ємно-просторове втілення дитячої книги у навколишнє предметне середовище. Специфіка альтернативного формату видання у тому, що воно стає об'єктом промислового дизайну або дизайну середовища (екстер'єру, інтер'єру, ландшафту), втрачаючи при цьому риси традиційного видання. І тому виникає потреба виділити наступні підвиди: *книга як промисловий виріб, книга як*

елемент середовища. Альтернативний формат видання формується двома способами: 1) за рахунок трансформації конструктивного рішення; 2) за рахунок інтерпретації змістово-образного представлення інформації.

Трансформація дитячої книги на основі конструктивного рішення відбувається на основі використання впізнаних традиційних елементів друкованого видання: книжковий блок, корінець, сторінки. Але разом із цим втрачає свою основну функцію – інформаційну. Центральним стає образ, створення якого безпосередньо пов'язане з питаннями синтезу простору, конструкції, форми, матеріалу, світла та кольору. В основі творення книги як промислового виробу лежить ідея конструктивної трансформації книги та основних її структурних елементів: ілюстрації, тексту й конструкції (книга-світильник, книга-ліжка). Інтерпретація змістово-образного представлення інформації реалізується через об'ємну ілюстрацію, створену із предметів навколишнього середовища. Наприклад, це може бути ресторан для дітей, дитячий майданчик, ландшафт, в яких домінуючими є об'ємні елементи ілюстративного наповнення книги (парк «Аліса в країні чудес»).

Альтернативний формат видання презентує зовсім нову модель концепції дитячої книги, особливо в аспекті конструктивних дизайн-рішень, ролі тексту, ілюстрацій та їх функціональних завдань у сприйнятті відтвореного образу.

Висновки. Дитяча книга згідно розробленої типології поділяється на три види за способом представлення інформації: друкований, електронний та альтернативний формат видання. Друкований формат видання, оформлений у вигляді скріплених або не скріплених аркушів паперу, на яких відтворений текст та/або графічне зображення. Електронний формат видання містить інформацію, надану в електронній формі. Альтернативний формат – об'ємно-просторове втілення дитячої книги у навколишнє предметне середовище. Кожен з них за функціональними ознаками поділяється на такі підвиди: навчально-пізнавальне, творчо-моделювальне, ігрове. Друковане навчально-пізнавальне видання за конструктивними особливостями поділяється на типологічні групи: книга-кодекс, карткова книга; творчо-моделювальне – книга-розмальовка, книга-саморобка; ігрове – книга-конструктор, книга-трансформер. Електронний формат видання включає наступні підвиди залежно від специфіки подання інформації: аудіо видання, мультимедійне видання та інтерактивне. Альтернативний формат видання включає: книга як промисловий виріб, книга як елемент середовища. Альтернативний формат видання формується двома способами: трансформації конструктивного рішення та інтеграції змістово-образотворчого представлення інформації. Нові технології зараз дозволяють розширювати конструктивні і функціональні можливості дитячої книги; поява електронного та альтернативного форматів видання ознаменувала нову еру в дизайні дитячої книги, а отже, процес його формування буде розвиватися й надалі.

Список використаної літератури

1. *Водчиц С.* Эстетика пропорций в дизайне. Система книжных пропорций / С. Водчиц. – М. : Техносфера, 2005. – 416 с.
2. *Ганкина Э.* Детская книга вчера и сегодня / Э. Ганкина. – М. : Просвещение, 1988. – 311 с.
3. *Городенко Л. М.* Интерактивна книга / Л. М. Городенко // Інформаційне суспільство. – 2010. – № 12. – С. 16–19.
4. *ГОСТ 7.83-2001.* Электронные издания. Основные виды и выходные сведения. – Дата введения 2002–07–01. – М. : ИПК Изд-во стандартов, 2002. – 12 с.
5. *Интерактивная книга* [Электронный ресурс] // Википедии. – Режим доступа : <http://www.ru.wikipedia.org>
6. *Касьяненко К. М.* Генезис функціонального формотворення дитячої книги / К. М. Касьяненко // Вісник мистецтвознавства. – 2012. – № 26. – С. 78–85.
7. *Книга тунель* [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://www.popularkinetics.com>
8. *Огар Е.* Дитяча книга : проблеми видавничої підготовки : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Е. Огар. – Л. : Аз-Арт, 2002. – 160 с.
9. *Попова Д. М.* Детская книжка-игрушка как развивающая дизайн-форма : автореф. дис. ... канд. искусств. : 17.00. 06 / Д. М. Попова. – М., 2013. – 20 с.
10. *Чорний О.* Обґрунтування доцільності застосування технічного електронного наукового журналу / О. Чорний, С. Романенко // Інженерні та освітні технології в електротехнічних і комп'ютерних системах. – 2013. – № 3. – С. 7–28.

Резюме

Розроблено типологію дитячої книги, що ґрунтується на основних способах представлення інформації (друкований, електронний, альтернативний); сформовано типологію, в якій подано види (за способом представлення інформації), підвиди (за функціональними особливостями), групи (за конструкцією) дитячої книги.

Ключові слова: дитяча книга, типологія, вид, підвид, група.

Summary

Yefimova M. Types of children's books

The children's book typology, which is based on the main methods of information presenting (printed, electronic, alternative) is developed in the scientific article. It is formed the typology, in which the species (by way of information presenting), subspecies (by functional features), children's book groups (by structure) are presented.

Key words: children's book, types, species, subspecies, group.

Анотація

Ефимова М.П. Типология детской книги

Разработана типология детской книги, основанная на базовых способах представления информации (печатный, электронный, альтернативный). Сформировано типологию, в которой представлено виды (по способу представления информации), подвиды (по функциональным особенностям), группы (по конструкции) детской книги.

Ключевые слова: детская книга, типология, вид, подвид, группа.

Надійшла до редакції 10.11.2014 р.

УДК 7.071.1

Ю.М. Гулянич

БОГДАН КОТЮК: НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПУБЛІЦИСТИКА

Поєднання художньої творчості і науки, виконавської та педагогічно-виховної практики, заангажованість у проблеми громадського життя, пропаганда культурних надбань минулих епох – далеко не повний перелік сфер діяльності композитора Богдана Котюка. Утім, багато знакових постатей є у музиці, які своїм талантом і багатогранною діяльністю охоплювали різні види культурної праці. Творчість корифея українського монументально-хорового та симфонічного мистецтва С. Людкевича неможливо уявити без дослідницької діяльності й вивчення українського фольклору; його педагогічна робота була нерозривно пов'язана з естетично-філософським осмисленням надбань вітчизняної музичної культури. Видатні сучасні українські композитори (Б. Лятошинський і А. Кос-Анатольський) були не лише творцями монументальних симфоній, балетів чи опер, але й відомими педагогами, музично-громадськими діячами і навіть професійними юристами. Одним із таких є Б. Котюк, чия творчість, публіцистична та педагогічна діяльність складають яскраву сторінку вітчизняної культури.

Педагогами майбутнього композитора під час навчання у Львівській консерваторії на музикознавчому факультеті були С. Людкевич (інструментознавство та народна творчість) і А. Кос-Анатольський (поліфонія й оперна драматургія).

Мистецько-культурологічна палітра композитора Б. Котюка вражає багатогранністю. Він постійно працює над удосконаленням власних творів й репертуару з очолюваних ним колективів і окремих виконавців, виступає на сценах різних країн світу, пропагує перлини світового мистецтва та власну творчість. У сучасній українській музиці активна позиція митця стає однією з визначальних рис.

Еволюція естетичної думки, розвиток мистецтва, співвідношення художнього і наукового начал свідчать про постійні зміни акцентів у пріоритетності одного чи іншого виду людської діяльності. Логічний тип мислення конкурує з нерегламентованою творчою думкою. Знаковими у цьому плані були античні часи, епоха Відродження та, особливо, ХХ ст. Для сучасної української музики властивими є співіснування і взаємодоповнення двох типів мислення. У цьому пересвідчуємося, аналізуючи діяльність окремих представників світу музики, які є знаковими постатями в сучасному суспільстві.

Поєднання наукової і творчої діяльності настільки розповсюджений фактор, що деколи це здається більш природним явищем, ніж концентрація представника музичного світу виключно на художньому чи науковому процесах. Через наукові дослідження митець здобуває відповідну технічну базу для своєї творчості, розширює власну художню уяву, вносить в емпіричний процес елемент контрольованого раціоналізму. Саме за допомогою наукових досліджень Б. Котюк поглиблює свої знання музичної психології та соціології, що сприяє адресній спрямованості твореного ним мистецтва.

Метою статті є розкриття наукової і педагогічної практики та публіцистичної діяльності Б. Котюка, окреслення дослідницьких зацікавлень як у широкому історичному діапазоні, так і різнобарвному спектрі функціонування музичного мистецтва.

У творчості Б. Котюка процес інтуїтивного формування звукової палітри є постійно контрольований логічним розрахунком, що має опору на конкретну наукову базу. Тому наукові дослідження в різних ділянках музичного мистецтва щоразу стимулюють композиторський творчий процес. Показовим є той факт, що ще у шкільні роки не виконавська, а саме дослідницька діяльність (не конкуруючи, а взаємодоповнюючи одна одну) формували мистецьке обличчя Б. Котюка. Наукова робота постійно супроводжує художню творчість, яка б з естетичних чи історичних напрямів у царині музики не ставилася в центрі уваги дослідника. Глибоке зацікавлення теорією музики, зокрема її революційним розвитком у ХХ ст., дало поштовх до виникнення низки наукових доповідей, виголошених на республіканських та всесоюзних наукових студентських конференціях. Основні теми цих повідомлень – теорія основного тону П. Гіндеміта, серіалізм А. Веберна, два типи музичної драматургії і логіки формотворення, що беруть початок у німецькій і французькій традиціях. Таке коло наукових інтересів підкріплюється ґрунтовним вивченням композиторської техніки. Власні пошуки митця базувались на прагненні вийти за рамки усталених класичних формальних стереотипів. Відповідно – наукова база давала можливість осягнути суть новацій у формотворенні й музичній драматургії, що виходили за рамки традиційної функціональної системи мажоро-мінору і лінійно-гармонічної ладовості.